

Woord vooraf

Dit boek verschijnt in de 111 PLEKKEN-serie die Uitgeverij THOTH uitgeeft in samenwerking met EMONS Verlag GmbH, Keulen naar het voorbeeld van de succesvolle 111 ORTE-serie.

© 2017 Mirjam de Winter | Femke de Winter en Uitgeverij THOTH,
Nieuwe 's-Gravelandseweg 3, 1405 HH Bussum
WWW.THOTH.NL

Deze uitgave is met de meeste zorg samengesteld. De juistheid van de gegevens is mede afhankelijk van de informatie die beschikbaar werd gesteld. Indien die informatie onjuistheden blijkt te bevatten, kan de auteur noch de uitgever daarvoor aansprakelijk worden gesteld.

© Foto's Femke de Winter, behalve nr. 13 (Eric van Nieuwland), nrs. 23, 71 en 83 (Wim de Jong), nr. 37 (Khalid Amakran), nr. 39 (Euromast), nr. 50 (Rijkswaterstaat), nr. 63 (Talitha Vermaas), nr. 92 onder (Brian Lubking), nr. 95 (Dorothea van der Staaij), nr. 109 (Ellen de Monchy)

Cartografie: altancicek.design
Lithografie: BFC Graphics, Amersfoort
Vormgeving: Studio Hans Lemmens, IJpendam, naar een concept van Lübbecke | Naumann | Thoben
Druk- en bindwerk: CPI – Clausen & Bosse, Leck (Duitsland)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Uitgeverij THOTH, Nieuwe 's-Gravelandseweg 3, 1405 HH Bussum.

ISBN 978 90 6868 744 6

Het is voor ons Rotterdammers best nog even wennen, al die aandacht, complimentjes, toeristen en dagjesmensen. Het ene moment voer je zo'n beetje alle slechte lijstjes aan en sta je bekend als die rauwe arbeidersstad waar het altijd waait, met veel te veel werklozen, criminaliteit en integratieproblemen. Het volgende moment word je uitgeroepen tot 'coolste stad van Nederland' en geroemd om je architectuur, directheid en vernieuwingsdrift.

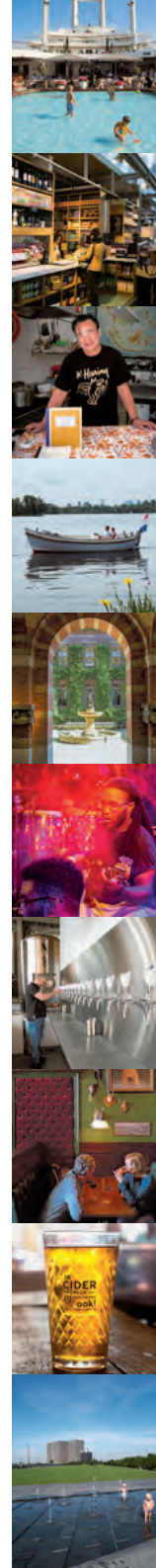
Hoe dan ook, Rotterdam straalt weer zelfvertrouwen uit. En natuurlijk heeft alle aandacht voor het nieuwe Centraal Station, de Markthal, burgemeester Aboutaleb en de landstiel van Feyenoord daarbij geholpen. Maar we wisten het zelf al veel langer: Rotterdam is namelijk al jaren de coolste stad van Nederland. Met die gekke West-Kruiskade, die eindeloze havens, die prachtige rivier en al die waanzinnige gebouwen en bruggen.

Maar er is nog zoveel te doen en te ontdekken in deze stad, zelfs voor Rotterdammers die denken de stad op hun duimpje te kennen. Doe eens gek en ga dansen bovenop het dak van The Suicide Club of gooi je zwembroek uit op het naaktstrand aan de Kralingse Plas. Fiets het hele kolere end naar Heijplaat en ga zonnebaden op het Quarantaine-strandje. Ook leuk: vraag je favoriete nummer aan bij de stadsbeiaardier en hij speelt het voor de hele stad, op het carillon van de Laurenskerk. En wie wist dat er op het uiterste puntje van de Maasvlakte een snackbar zit met spectaculair uitzicht op de Maasmond en al die binnenkomende zeeschepen? Of dat je de water-taxi ook kunt huren voor een rondvaart door de haven?

De 111 plekken in dit boek zijn allemaal plekken die je gezien moet hebben (ook op Zuid...). Sommige bekend, andere veel minder bekend of onbekend. Ik heb in ieder geval mijn best gedaan om Rotterdam zoveel mogelijk tot zijn recht te laten komen, en heb me oprecht verbaasd over al die onvermoede plekken en verhalen die de stad rijk is.

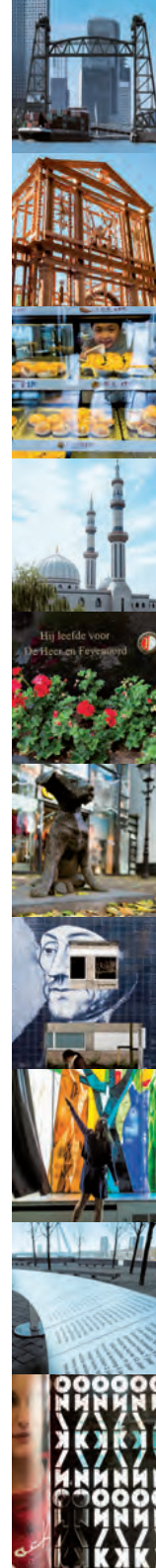
111 plekken

1. De Aanschouw
Kleinste galerie van Nederland | 10
2. Achterdek SS Rotterdam
Zonnen op het teakhouten dek met zwembad | 12
3. Adegas Food & Wine
Portugese delicatessen in de Markthal | 14
4. Alexander Nevskikerk
Eerste Russisch-Orthodoxe kerk van Nederland | 16
5. Ap Halen
Indische afhaalmaaltijden van Ap zelf | 18
6. Balkon van Europa
Waar de zeeschepen de haven binnenvaren | 20
7. Beeldenroute Westersingel
Kunstzinnige wandeling langs het water | 22
8. Verhalenhuis Belvédère
Verhalen brengen en halen op Katendrecht | 24
9. Benthemplein
Schoolplein wordt waterplein | 26
10. Bergpolderflat
Eerste galerijflat van Nederland | 28
11. Bergse Plassen
Eilandjes in de veenplassen van chic Hillegersberg | 30
12. Binnentuin stadhuis
Achterkamertjespolitiek tussen het groen | 32
13. Bird
Live jazz, funk en hiphop onder de Hofbogen | 34
14. Botanische Tuin Afrikaanderwijk
Groene oase in multicultureel Zuid | 36
15. Brandgrensmarkering
Wandelen over de grens van oud en nieuw | 38
16. Brouwerij Noordt
Lokaal gebrouwen bier in oude brandweerkazerne | 40
17. Burgemeester Hoffmanplein
Lieflijk plein op eiland in de stad | 42
18. Cactuskas Trompenburg
Botanische tuinen in Kralingen | 44

19. Café De Ouwehoer
Pin-ups en rode pluuche op Katendrecht | 46
20. CiderCider
Cider drinken in de hippe Fenix Food Factory | 48
21. DakAkker
Lunchen in dakmoestuin boven de stad | 50
22. Dakpark Vierhavenstrip
Stadspark bovenop een winkelboulevard | 52
23. De Hef
Geliefd Rotterdams icoon | 54
24. Delftse Poort
Reconstructie van middeleeuwse stadspoort | 56
25. Dobberend Bos
Twintig drijvende bomen in Rijnhaven | 58
26. Dutch Pinball Museum
Potje flipper op nostalgische flipperkasten | 60
27. Eiland Van Brienoord
Natuur onder de brug | 62
28. Essalam Moskee
Grootste moskee van Nederland | 64
29. Eurotrash United
Bier van Kaiser Küttlipp en Kaiserin Snorella | 66
30. Feyenoord Museum
En de dode meeuw van Eddy Treijtel | 68
31. Feyenoordvak Zuiderbegraafplaats
Clubtrouw tot in de dood | 70
32. Fikkie
Met bronzen hondendrol | 72
33. De Garage
Vintage meubelen én koffie in het chique Kralingen | 74
34. Geboortehuis Erasmus
Of stond zijn wieg toch in Gouda? | 76
35. Glasappliqué Hilton Hotel
Terug naar begin jaren zestig | 78
36. Groos
Puur Rotterdams. Ech wel! | 80
37. HipHopHuis
Van slamdichten tot breakdance | 82
38. Hotel Atlanta
Het drama van de 'bonbon-aanslag' | 84

39. Hotelkamers Euromast
Slapen tussen de sterren | 86
40. Huis Sonneveld
Museumwoning vol Gispens-meubelen | 88
41. Huis ten Berghe
Dertiende-eeuwse ruïne op de berg van Hillegersberg | 90
42. Joods kindermemoriaal
686 namen van joodse slachtoffertjes | 92
43. Justus van Effencomplex
Woongalerij met bovenstraat voor de melkboer | 94
44. Kathedraal van Zuid
Pretpark in oude vuilverbrandingsfabriek? | 96
45. Kino
Het vroegere filmbuis Lantaren/Venster | 98
46. De Lammie
Airbnb in voormalig drugsmokkelschip | 100
47. De Lastdragertjes
Twee identieke wederopbouwmonumenten | 102
48. Lijnbaan
Eerste auto-vrije winkelpromenade | 104
49. Maassilo
Oude graansilo voor creatievelingen en feestneuzen | 106
50. Maeslantkering
De witte armen van de Nieuwe Waterweg | 108
51. Markt Afrikaanderplein
De 'mart' op Zuid | 110
52. Miniworld Rotterdam
De stad ontdekken in een miniatuurwereld | 112
53. Museum '40-'45 NU
Bombardement tot leven gebracht | 114
54. Museum B.J. Carlier
Kook- en bakgerei uit grootvaderstijd | 116
55. Museum Rotterdam
Stadsmuseum in blokkendoos van Koolhaas | 118
56. Museumwoning Oude Noorden
Waar zelfs de afwas nog op het aanrecht staat | 120
57. Naaktstrandje Kralingse Plas
Maar niet na zonsondergang | 122
58. Natuurhistorisch Museum
Dode dieren met een verhaal | 124

59. Nederlands Fotomuseum
Fotocollectie met ruim 5,5 miljoen afbeeldingen | 126
60. Nieuwemarkt
Pleintje van de Maagd van Holland | 128
61. Ode aan Marten Toonder
Obelisk van Tom Poes in Rommeldam | 130
62. Oostelijk Zwembad
Oudste bad van de stad | 132
63. Orgelzolder Breepleinker
Joodse onderduikers achter het kerkorgel | 134
64. Parkkade
Bootjes kijken in de stad | 136
65. Park Schoonoord
Mooiste natuurparkje van de stad | 138
66. Parqiet
Romantisch lunchen in Het Park | 140
67. Pim Fortuyn
'Laten wij waken over de vrijheid van het woord' | 142
68. Plaswijckpark
Met verkeerstuin en wallaby's | 144
69. RDM-terrein
Onderzeebootloods en innovatieve broedplaats | 146
70. Red Apple
Blikvanger en luxe woontoren | 148
71. Robbeneiland
Zeebondjes kijken in de Rotterdamse haven | 150
72. Rock Art Museum
Schatkamer van de Nederlandse popmuziek | 152
73. Roltrappen Maastunnel
Met de fiets de 'tunnel onderdoor' | 154
74. De Rotte
Kiem van Rotterdam | 156
75. Rotterdamse Munt
Stadskruidentuin op Zuid | 158
76. Rotterdamse Oogst
Boerenmarkt op Noordplein | 160
77. Rozentuin Museumpark
Groene oase naast tijdelijke bouwput | 162
78. Scheepshelling Koningspoort
Klassieke helling in de Oude Haven | 164

- 79 Schmidt Zeevis
Viswinkel in zeeschip | 166
- 80 Singels
Singelplan van Rose | 168
- 81 Skatepark Westblaak
Voor vette kickflips, backflips en heelflips | 170
- 82 Skyline
Rotterdam als pop-upkaart | 172
- 83 Slagerij Schell
Van geitenkop tot gezouten knar | 174
- 84 Slavernijmonument
De ketenen verbroken | 176
- 85 Snuifmolens
Snuiftabak en specerijen van de Kralingse Plas | 178
- 86 De Speeldernis
Voor rauzen en lekker fikkie stoken | 180
- 87 St. Anny Food
Chinees gebak, sponge cake en dimsum | 182
- 88 Stadsbeiaardier
De levende jukebox van de Laurenskerk | 184
- 89 Station Hofplein
Van achterbuurt naar hotspot | 186
- 90 Strandje Heijplaat
Zonnebaden in de haven | 188
- 91 Street Art Route
Met app langs Rotterdamse straatkunst | 190
- 92 The Suicide Club
Dansen op het dak van het Groothandelsgebouw | 192
- 93 Susan Bijl
Winkel vol gekleurde Bijl-tasjes | 194
- 94 Tatoomuseum(pje) Tattoo Bob
Vitrine vol herinneringen aan De Kaap | 196
- 95 Theater Walhalla
Intiemste theater van het land | 198
- 96 Tijdtrap Markthal
Bodemvondsten uit het oude Rotta | 200
- 97 Tropicana
Paddenstoelen kweken in de sauna | 202
- 98 Tuindorp Vreewijk
Groene wijk op de boerenzij | 204

- 99 Uit Je Eigen Stad
Stadsboerderij in de haven | 206
- 100 Van Nellefabriek
Allermooiste fabriek van Nederland | 208
- 101 Victoria Serre
Tropische oase in Blijdorp | 210
- 102 Vroesenpark
Voor barbecues en bootcamps | 212
- 103 Vrouwenhofjes
Vrouw Groenevelt's Liefdegesticht | 214
- 104 Watertaxi
Zoeven over de Nieuwe Maas | 216
- 105 Watertoren De Esch
Robuuste toren langs Nieuwe Maas | 218
- 106 Wereldmuseum
Trofeeën uit verre landen | 220
- 107 Wijkpark Oude Westen
En de reus van Rotterdam | 222
- 108 Wilhelminasteen
Ingemetseld in kademuur Hotel New York | 224
- 109 Willem-Alexander Baan
Wedstrijdje roeien in de buitenpolder | 226
- 110 Willemsbrug
In de schaduw van de Erasmusbrug | 228
- 111 Woei
Sneakerfreak Woei Tjin | 230
- Overzichtskaarten | 232

1__De Aanschouw

Kleinste galerie van Nederland

Iedere donderdagavond om 21 uur is op de stoep van Café de Schouw aan de Witte de Withstraat een feestje. Het is het wekelijkse openingsfeestje van De Aanschouw, de kleinste galerie van Nederland. Eigenlijk is het niet meer dan een voormalige aankondigingsvitrine aan de pui van een café, waar sinds 2002 kunstenaars exposeren met een tekening, schilderij of ander kunstobject. Het werk blijft niet langer dan een week hangen en de kunstenaars worden geselecteerd door een speciaal groepje curatoren. En voor wie geen tijd heeft om er wekelijks langs te lopen, zijn alle werken verzameld op de site van De Aanschouw. De glazen vitrine is kwetsbaar, want hij hangt midden in de populairste uitgaansstraat van de stad, maar wordt goed beveiligd. Jaarlijks wordt een speciale kunstveiling gehouden met altijd weer een bijzondere veilingmeester. De veiling vindt op straat plaats of in de verderop gelegen kunstinstelling TENT. Met de opbrengst ervan wordt het project De Aanschouw gefinancierd.

Het roemruchte Café de Schouw zelf is een begrip in Rotterdam, net als barvrouw en eigenaresse Tineke Speksnijder. 't Schouwtje, zoals het café ook wel wordt genoemd, is sinds de opening in 1940 een bekende ontmoetingsplek van journalisten, zakenmensen en kunstenaars. In de Witte de Withstraat zaten de krantenredacties van *NRC Handelsblad*, *Algemeen Dagblad*, *De Rotterdammer* en *Het Vrije Volk*. Nog altijd hangen aan de bar wat oud-journalisten en kroegtijgers uit de vorige eeuw, maar ook een nieuwe generatie Rotterdammers heeft deze bruine kroeg herontdekt.

De stad stond op zijn kop toen het café in 2013 dreigde te worden gesloten. Maar barvrouw Tineke Speksnijder kocht 't Schouwtje van haar baas en liet het opknappen. Gelukkig bleven de oude aankondigingsposters aan de muur bewaard en is ook aan de sfeer niets verloren gegaan.

Adres Witte de Withstraat 80, 3012 BT Rotterdam (Centrum), www.aanschouw.nl |
OV Metro C, halte Eendrachtsplein, Metro D, E, halte Leuvehaven of Tram 7, halte
Eendrachtsweg | [Openingstijden](#) 24/7 toegankelijk | [Tip](#) Kunstinstelling TENT, in voor-
malig schoolgebouw aan Witte de Withstraat 50, met exposities van hedendaagse kunst.

2 Achterdek SS Rotterdam

Zonnen op het teakhouten dek met zwembad

Het stoomschip Rotterdam betekent voor Rotterdammers veel meer dan alleen een drijvende attractie. Iedere Rotterdammer kent wel een familielid dat ooit bij de Holland Amerika Lijn (HAL) werkte, een van oorsprong Rotterdamse maatschappij die tegenwoordig in Amerikaanse handen is. Nog altijd is er een sterke band met de Maasstad. Niet voor niets werd in 2016 ook het nieuwste HAL-schip *De Koningsdam* in Rotterdam gedoopt, terwijl duizenden Rotterdammers vanaf de kade geëmotioneerd toekeken.

Ook de doop van het *SS Rotterdam* in 1958 door koningin Juliana was een publiekstrekker. Het passagiersschip, gebouwd bij de Rotterdamse Droogdokmaatschappij (RDM), werd de eerste tien jaar ingezet voor de lijndienst Rotterdam-New York en later als cruiseschip voor vooral rijke Amerikanen.

Begin jaren zeventig verliet het schip thuishaven Rotterdam en werd het in 1997 uit de vaart genomen. In Rotterdam ontstond intussen het plan om het schip terug naar huis te halen, als icoon en niet-varende attractie. Het schip werd opgekocht door bouwer RDM en het Gemeentelijk Havenbedrijf en werd na allerlei omzwervingen in het Duitse Wilhelmshaven gerenoveerd en asbestvrij gemaakt. Woningcorporatie Woonbron nam het verbouwde schip over, maar moest het onder politieke druk weer verkopen, met tientallen miljoenen euro's verlies en flinke imagoschade voor Woonbron. Rotterdam was de 'grande dame' bijna weer kwijtgeraakt, tot Westcord Hotels het opkocht.

Het drijvende hotel telt 254 kamers, allemaal ingericht in de sfeer van de jaren vijftig. De bars, restaurants, lobby en het achterdek – alles in originele stijl – zijn vrij toegankelijk. Rondleidingen zijn ook mogelijk. Op warme dagen is het teakhouten achterdek, met ondiep zwembad, de mooiste plek om te zitten. Vanaf het zonneterras heb je prachtig uitzicht op de rivier en skyline van Rotterdam. Dan wil je niet eens naar New York.

Adres 3e Katendrechtse Hoofd 25, 3072 AM Rotterdam (Zuid), www.ssrotterdam.nl |
OV Bus 77, halte SS Rotterdam | **Openingstijden** Dagelijks 7-24 uur | **Tip** Aan de waterkant van het *SS Rotterdam* is een opstapsteiger voor de Watertaxi Rotterdam, via het schip bereikbaar.

3__Adega Food & Wine

Portugese delicatessen in de Markthal

Hoewel de Markthal steeds meer op een winkelcentrum met vooral veel horeca begint te lijken, zijn op de markt vloer nog wel dege-lijk een aantal verrassende zaakjes te vinden. Zoals het piepkleine winkeltje van Adega Food & Wine, waar een alleraardigst echtpaar Portugese delicatessen verkoopt. Tussen keurige stapels met honderden kleurrijke conservenblikjes prijzen ze er hun Portugese wijnen, ingeblikte vis en kazen aan of laten je proeven van hun zelfgebak-ken pastel de nata, een beroemde Portugese delicatessa van knap-perig bladerdeeg gevuld met vanilleroom. De vrolijke visblikjes met historische plaatjes zijn niet voor de sier, maar hebben in Portugal een gourmet-status en worden inmiddels ook hier door fijnproevers omarmt. De beroemde tv-kok Anthony Bourdain wijdde zelfs een speciale aflevering aan een Portugese Bar des Conservas, een soort tapasbar waar alleen conserven worden geserveerd. De Portugese visblikjes bevatten allerlei soorten vispatés, zoals de bekende sar-dientjespaté. Maar ook zijn ze gevuld met gekruide makreel, zwarte degenvis, ansjovis, horsmakreel of mosseltjes.

Behalve het Portugese winkeltje, zijn ook de paddenstoelen-kraam en worstenkraam bijzonder. Of de kraam met speciaal Chinees gebak, waar ze zowel zoete als hartige deegwaren verkopen. In de plint zit een Aziatische supermarkt met op de eerste etage een leuke lunchzaak met verse noedelsoepen en wokgerechten. En bij tapasbar 21 Pinchos (vlakbij de hoofdingang) kun je aan de bar cava drinken met kleine Spaanse broodjes of verse Spaanse hammen.

De restaurants in de plint zitten in het weekend vaak vol, maar het is toch de moeite waard een plek te bemachtigen bij het Baski-sche restaurant BasQ of Jamies Italian van de Britse tv-kok Jamie Oliver. Op de markt vloer zelf kan overal gegeten worden aan bar-retjes. Populair is vooral het Turkse Obba in het midden van de hal.

Adres Dominee Jan Scharpstraat 298, 3011 GZ Rotterdam, www.markthal.nl | OV Metro A, B, C, halte Blaak | **Openingstijden** ma-do, za 10-20 uur, zo 12-18 uur (restaurants in de plint blijven langer open) | **Tip** Voor een rondleiding door de Markthal met info over de versmarkt, de architectuur en het spectaculaire kunstwerk op het plafond, zie www.rotterdamtours.nl.

4 Alexander Nevskikerk

Eerste Russisch-Orthodoxe kerk van Nederland

Een opvallend gebouw in het centrum van Rotterdam is de Russisch-Orthodoxe kerk op de hoek van de Westzeedijk en Schiedamsesingel. Een wit kerkje met een gouden, uivormige koepel met gouden kruis. Het was bij de bouw in 2002 het allereerste traditionele, Russische kerkgebouw van Nederland. Ooit in gang gezet door priester Dionysos, die in de Tweede Wereldoorlog joden aan onderduikadressen hielp. Toen tijdens een inval van de Duitsers een onderduikster niet werd ontdekt, weet de priester dit 'wonder' aan de icon van 'Moeder Gods, de Snelverhorende'. Hij beloofde na de oorlog zo snel mogelijk een Russisch-Orthodoxe kerk te laten bouwen, maar zo snel werd zijn wens ook weer niet verhoord. Tot 2002 was de Russische kerk in Rotterdam gehuisvest in een veel te krappe woning aan de Persijnstraat. De eerstesteenlegging van de nieuwe kerk was een bijzonder moment. Onder het toezien van Russische hoogwaardigheidsbekleders werd de eerste heipaal ingewijd door de in 2017 overleden aartspriester Grigoriy Krasnotsvetov, door de parochianen ook wel liefkozend 'vadertje Grigoriy' genoemd.

De kerk is vernoemd naar de heilige Alexander Nevski, een rechtgelovige Russische grootvorst. De kerk is klein, maar heeft een indrukwekkend interieur met een gouden altaar en muren vol klassieke iconen, geschilderd door studenten van de iconenschilderschool in Moskou. De kerk hanteert de Juliaanse kalender, die 13 dagen achterloopt op de Gregoriaanse. Diensten worden gehouden in het Kerkslavisch, maar de belangrijkste delen worden herhaald in het Nederlands. Wie een dienst wil bijwonen, moet rekening houden met de geldende etiquette, die beschreven staan op de site van de kerk. Zo worden vrouwen geacht een hoofddoek te dragen en gelden bepaalde gebruiken tijdens het bezoek. Onder de bezoekers zijn niet alleen Russen, maar ook Oekraïners, Serven, Polen, Grieken en Nederlanders.

Adres Schiedamsesingel 220, 3012 BA Rotterdam (Centrum), www.ruskerk.nl | OV Tram 20 en 25, Metro D, halte Leuvehaven | **Openingstijden** Zie website voor tijden kerkdiensten | **Tip** 200 meter verderop staat onder aan de Westzeedijk, naast de Kunsthal, een Grieks-Orthodox kerkje, de Agios Nikolaos.

5__Ap Halen

Indische afhaalmaaltijden van Ap zelf

Rotterdamers zijn afhalers. Dichter Jules Deelder is een afhaler (Surinaams). Burgemeester Aboutaleb (Italiaans) is een afhaler. Oud Tweede Kamervoorzitter Frans Weisglas (Frietpaleis Dennis) en tweesterrenchef Erik van Loo van restaurant Parkheuvel zijn afhalers. Alle meer dan 170 nationaliteiten in de stad zijn fervente afhalers. Wandel tegen een uur of zes 's avonds door de oude wijken, en aan de massa's witte en gele plastic tassen waarmee mensen uit allerlei culturen ineens over straat gaan, kun je merken hoe laat het is. Ha, etenstijd!

De keuze is enorm. Chinees, Surinaams, Indiaas, Italiaans, Portugees, Indonesisch, Surinaams-Javaans, Vietnamees, Caribisch, Marokkaans, Creools, Koreaans, Thais, Slavisch, Turks, Kaapverdiëans en Hollandse pot: alle keukens van deze wereld zijn in Europa's belangrijkste havenstad wel zo'n beetje vertegenwoordigd.

Een van de leukste toko's in dat aanbod is Ap Halen, dat wordt gerund door Albert 'Ap' Kokosky Deforchaux. Ap koesterde heel lang de droom om het in de filmwereld te gaan maken, maar greep een aantal jaren geleden niettemin de kans aan om zijn eigen afhaal te beginnen in een mooi renovatiepandje in Delfshaven. Hij kookt er nu vijf dagen per week heel betaalbare, lekkere Indische gerechtes en heeft er in hoog tempo een trouwe en enthousiaste klantenkring mee opgebouwd.

Je komt in Ap Halen niet alleen voor Aps rendang, zijn Indogehaktbal of tempéh, maar ook voor de eigenaar zelf, een geboren gastheer. Gezellig is ook zijn eethuisje zelf. Het zaakje is ingericht als een mini-woonkamertje, opgeluisterd met foto's en andere memorabilia van dierbare Indische familieleden. Wil je dus blijven hangen? Dat kan: er zijn een paar tafeltjes waar je je afhaal gewoon ter plekke kunt opeten. Op verzoek kookt hij ook in het kleine restaurantje naast zijn afhaalpunt. Het heet 'De buurman van hemzelf'.

Adres Mathenesserdijk 412C, 3026 GV Rotterdam (West), www.aphalen.nl | OV Metro A, B, C, halte Delfshaven | **Openingstijden** di-za 17-20 uur | **Tip** Wandel door historisch Delfshaven, langs de gracht aan de Voorhaven met de Pelgrimvaderskerk, bierbrouwerij De Pelgrim, kunstgaleries en bruine kroegen.

6__Balkon van Europa

Waar de zeeschepen de haven binnenvaren

In het uiterste puntje van de Rotterdamse gemeentegrens, bijna drie kwartier rijden vanaf het centrum, zit helemaal aan het einde van de Maasvlakte een wel heel bijzondere snackbar. En ook wie niet van friet met kroketten houdt, zou er de lange, maar interessante reis dwars door de Rotterdamse haven voor over moeten hebben. Oorspronkelijk heet de friettent Smickel Inn, maar eigenaar John Hofman vond het 'Balkon van Europa' een betere benaming voor zijn snackbar annex uitkijkpunt. Vanuit zijn omgebouwde portocabin heb je namelijk het beste zicht op de Maasmonding, waar dagelijks tientallen zeeschepen in- en uitvaren. In de snackbar hangt een groot scherm met daarop actuele informatie over de voorbijvarende kolossen. John heeft ook altijd de marifoon aan staan, om de communicatie tussen de schepen en de verkeersleiding te volgen.

Samen met zijn vrouw Els begon John met een mobiele snackkar op de Maasvlakte 1. Het echtpaar was er getuige van hoe de afgelopen tien jaar nog eens 2000 hectare van de Noordzee werd afgesnoept voor de aanleg de Tweede Maasvlakte, met tegenover de snackbar een volledig geautomatiseerde terminal voor containeroverslag. De snackbar met terras ligt boven op een dijk of duin, met daarnaast een klein strandje en een parkeerplaats, waar 'spotters' schepen fotograferen. Iets verderop begint het nieuwe, 7 kilometer lange strand van de Tweede Maasvlakte, waar achter de duinenrij helemaal niets te zien of te horen is van de haven of industrie. Het is er altijd rustig en het zeewater is opmerkelijk helder.

Ook zijn tussen de golven regelmatig zeehonden te bespeuren. Een deel van het strand is gereserveerd als naaktstrand. Over het duin loopt een fietspad met op de zuidpunt een reusachtig kunstwerk van grote, betonnen bogen, de Zandwacht genaamd. Het kunstwerk markeert de voltooiing van de Tweede Maasvlakte, het nieuwste stukje Nederland.

7__Beeldenroute Westersingel

Kunstzinnige wandeling langs het water

De Westersingel voor het Centraal Station is in 1859 aangelegd als onderdeel van het Waterproject van stadsarchitect Willem Rose. Beoield als schone watervoorziening voor de stad in plaats van de vervuilde grachtjes die tot die tijd als open riolen dienden. Met de chique herenhuizen aan weerszijden was de statige singel lange tijd een geliefde woonplek van gefortuneerde Rotterdammers. Dat veranderde halverwege de vorige eeuw, toen steeds meer bewoners vertrokken en er kantoren voor terugkwamen.

In de jaren tachtig en negentig had de singel een verloederde uitstraling. Wie vanaf het Centraal Station langs de beruchte verslaafdenopvang in de Pauluskerk liep, werd vooral geconfronteerd met bedelende junks. Sinds een opknapbeurt, het creëren van een wandelpromenade langs het water en het plaatsen van 15 kunstwerken, is de singel veranderd in een groene, kunstzinnige wandelroute. De beeldenroute langs de singel maakt deel uit van de Culturele As van Rotterdam, met werken van beroemde kunstenaars als Rodin, Picasso, Carel Visser en Umberto Mastroianni.

De route begint bij het Kruisplein en eindigt bij de Westzeedijk. Op de beeldenpromenade staat ook het beroemde *L'Homme qui marche* van Auguste Rodin, een geautoriseerd afgietsel van het origineel uit Parijs. Halverwege, op het Eendrachtsplein, staat ook de beruchte *Santa Claus* van de Amerikaanse kunstenaar Paul McCarthy. Het beeld van een kabouter met een kerstboom (of dildo?) in zijn hand werd door de Rotterdammers als snel omgedoopt tot 'Kabouter Buttplug'. Oorspronkelijk zou het beeld bij De Doelen komen te staan, maar omdat veel mensen er aanstoot aan namen vanwege de seksuele connotatie, verdween de kabouter in het depot. Na wat omzwervingen werd *Santa Claus* in 2008 onder begeleiding van een bonte stoet van liefhebbers, naar zijn nieuwe plek op het Eendrachtsplein gebracht.

Adres Westersingel 1, 3012 JW (tegenover Centraal Station) Rotterdam (Centrum) |
OV 1 minuut lopen vanaf Centraal Station | Tip Halverwege de route ligt rechts het Museumkwartier met Museum Boijmans Van Beuningen, Het Nieuwe Instituut, Huis Sonneveld, het Chabot Museum, de Kunsthal en het Natuurhistorisch Museum.

8__ Verhalenhuis Belvédère

Verhalen brengen en halen op Katendrecht

Over de louche hoerenbuurt die Katendrecht ooit was, zijn op zich al veel anekdotes te vertellen. Maar de verhalen die in Verhalenhuis Belvédère worden verteld, gaan over veel meer dan de historie van deze roemruchte wijk. De oprichters ervan verzamelen vooral ander ‘immaterieel erfgoed’ over Rotterdam en de Rotterdammers. Persoonlijke levensgeschiedenissen die zichtbaar worden gemaakt met behulp van foto’s, films, (audio-) voorstellingen en persoonlijke ontmoetingen. Onderdeel van Belvédère is de Volkskeuken, waar buurtkoks uit verschillende culturen voor een klein bedrag een maaltijd koken en over hun herkomst vertellen.

Het hoekpand uit 1894 kent een rijk verleden. Oorspronkelijk was het een café-restaurant, maar in de jaren dertig werd het omgedoopt tot jazzclub/dancing Negropalace Belvédère. In de oorlog was Katendrecht een soort vrijstaat waar de nazi’s van hun bazen niet mochten komen vanwege de prostitutie. De soldaten zouden geslachtsziektes kunnen oplopen die de ‘raszuiverheid’ in gevaar zou brengen, was de achterliggende gedachte. Jazz was door de bezetter ook verboden, maar daar trokken de Kapenezen zich weinig van aan. Zodra een ‘mof’ zich op het schiereiland liet zien, fietste er iemand naar Belvédère om de eigenaar te waarschuwen. Die hing dan vliegensvlug portretten van Hitler aan de muur en liet de aanwezige muzikanten Duitse volksliederen spelen. In 1943 ging het mis tijdens een optreden van trompettist Teddy Cotton, die meteen werd afgevoerd.

In diezelfde oorlogsjaren woonde de Rotterdamse kunstenaar Wally Elenbaas samen met fotografe Esther Hartog boven de jazzclub. Zij hielpen Joodse kinderen aan onderdak, maar moesten uiteindelijk zelf onderduiken op de tweede en derde etage van Belvédère. Elenbaas woonde in het pand tot zijn dood in 2008. Het Verhalenhuis wijdde in 2015 een speciale expositie aan dit bijzondere echtpaar.

Adres Rechthuislaan 1, 3072 LB Rotterdam (Zuid), www.belvedererotterdam.nl | OV Bus 77, halte Rechthuislaan, Metro D, E, halte Rijnhaven en dan 12 minuten lopen | Openingsuren vr-zo 11-18 uur (en wanneer de deur openstaat) | Tip Op loopafstand zit op de kop van de Fenixloods wielercafé Paul's Posse, een groot café-restaurant met vintage kunst, fotografie en fietsen te koop.

9__Benthemplein

Schoolplein wordt waterplein

Erg mooi is het plein niet, maar wel bijzonder interessant en nuttig. Het Benthemplein, omringd door het Grafisch Lyceum, het regionaal opleidingscentrum Zadkine en het Theater Hofplein, is in 2014 omgebouwd tot waterplein. Jaarlijks komen van over de hele wereld specialisten naar Rotterdam om dit eerste, grootschalige waterplein van de wereld te bekijken. Bij mooi weer is het gewoon een schoolplein en kan in de verdiepte delen geskate of gebasketbald worden.

Maar bij zware regenval speelt het plein een belangrijke rol in de waterhuishouding van de wijk. Om te voorkomen dat de riolering overbelast raakt, kunnen de drie bassins samen 1,7 miljoen liter regenwater opvangen. Het water stroomt vanaf de daken van de omliggende gebouwen via open geulen naar de twee ondiepe bassins. Als het blijft regenen, stroomt ook het diepe bassin vol met water. Langzaam zakt het regenwater vervolgens in de grond en komt uiteindelijk dagen later in de nabijgelegen Noordsingel terecht. De gemeente Rotterdam heeft een webcam laten plaatsen, waardoor je live mee kunt kijken hoe de bassins bij hoosbuien vollopen.

Het waterplein is in samenspraak met de gebruikers ontworpen door de Rotterdamse Urbanisten, in opdracht van het Rotterdam Climate Initiative. Omdat regenbuien steeds heftiger worden door de klimaatverandering is de gemeente op zoek naar duurzame oplossingen voor het overbelaste rioleringsstelsel en de wateroverlast in de stad. Zo is bijvoorbeeld veel geld gestoken in groene, absorberende daken en is ook in Rotterdam-Spangen een kleiner waterplein aangelegd.

Bij de verbouwing van het plein in 2013 werd ook een bijzonder kunstwerk van Anouk Vogel geplaatst naast de kerk. Het is een waterfontein die door de kerk gebruikt kan worden als doopvont. En voor wie het zich afvraagt: het heilige doopwater komt niet uit de hemel, maar dit keer gewoon uit de kraan.

Adres Benthemplein, 3032 CC Rotterdam (Centrum) | OV Tram 25, halte Schieweg/Hofplein of 7 minuten lopen vanaf Centraal Station | Openingstijden Altijd toegankelijk | Tip Wandel het hele eind langs de voormalige spoorlijn op het Hofpleinviaduct tot aan het Eudokiaplein, met onderweg in de bogen allerlei leuke, gekke winkeltjes en werkplaatsen.

